תוספתא · דפוס וילנא · סדר קדשים

# תוספתא בכורות

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

## תוספתא בכורות

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספתא-בכורות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

# תוכן העניינים

**פרק א** ..... 4
**פרק ב** ..... 5
**פרק ג** ..... 7
**פרק ד** ..... 9
**פרק ה** ..... 11
**פרק ו** ..... 11
**פרק ז** ..... 13

# פרק א

א הלוקח עובר חמורו של עובד כוכבים והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי והמשתתף לו הנותן לו בשותפות והמקבל הימנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה שנאמר (במדבר ג) בישראל ולא באחרים וכן אתה אומר בכהנים ובלוים מפני שהכהנים והלוים חייבין בבכור בהמה טהורה יכול יהו חייבין בבכור בהמה טמאה ת"ל (במדבר ח׳:י״ז) באדם ובבהמה את שיש לך בו באדם יש לך בו בבהמה את שאין לך בו באדם אין לך בו בבהמה יצאו לוים מבכור בהמה טמאה אבל אין נותנין פדיון הבן ופדיון פטר חמור אלא לכהנים בלבד.

ב בכל בהמה טמאה אין לך שחייב בבכורה אלא חמור בלבד. בכל חיה אין לך שאסור משום מחיר אלא כלב בלבד. היה ר"מ אומר כל המקיים מצות פטר חמור מעלין עליו כאילו קיים מצות בהמה טמאה כולה וכל המבטל מצות פטר חמור מעלין עליו כאילו ביטל מצות בהמה טמאה כולה ר"י הגלילי אומר הרי הוא אומר (במדבר י״ח:י״ז) אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם. בכור שור עד שיהא היולד והנולד שור. בכור כשב עד שיהא היולד והנולד כשב. בכור עז עד שיהא היולד והנולד עז. ואם יש בו מקצת סימנים דומות לאמו חייב בבכורה.

ג בהמה טהורה שילדה מין בהמה טמאה מותר באכילה ואם יש בו מקצת סימנין חייב בבכורה. וטמאה שילדה בהמה טהורה אסור באכילה שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור.

ד דג טמא שבלע דג טהור מותר באכילה וטהור שבלע דג טמא אסור באכילה לפי שאין גידוליו.

ה מפני מה אמרו דבש דבורים מותר שאין מוציאות אותו אלא מכניסות אותו. דבש הזיזין אסור שאינו אלא ריר. ר"ש אומר מה ת"ל גמל גמל שתי פעמים לרבות את הגמל הנולד מן הפרה כנולד מן הגמלה ואם ראשה ורובה דומה לאמו מותר באכילה. וחכמים אומרים היוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור שאין בהמה טמאה יולדת מן הטהורה ולא טהורה יולדת מן הטמאה ולא גסה מדקה ולא דקה מגסה ולא אדם מכולן ולא כולן מאדם אע"פ שאמרו בהמה טהורה דקה יולדת לחמשה חדשים בהמה טהורה גסה לתשעה חדשים בהמה טמאה גסה לשנים עשר חודש הכלב לחמשים יום חתול לחמשים ושנים יום חזיר לששים יום שועל וכל שרצים לששה חדשים הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והפיל והקוף והקפוד לשלש שנים והנחש לשבע שנים.

הדולפינין מולידין ומגדלין כאדם. דג טמא משריץ דג טהור מטיל ביצים. קרבי דגים ועובר אין נאכלין אלא מן המומחה העוף נאכל במסורת נאמן צייד לומר עוף זה טהור.

**ו** פרה שילדה מין שה אין פודין בו פטר חמור שכל מקום שנאמר שה תופס כבשים ועזים גדולים וקטנים זכרים ונקבות תמימים ובעלי מומין פודה בו שונה ומשלש ומביאו בנדר ונדבה לחטאתו ולאשמו וחייב בבכורה ובמתנות. רבי אלעזר אומר הכלאים מן הרחל ומן הגדי פודין בו מן החיה אין פודין בו. כשם שאין פודין בשחוטה כך אין פודין בפטר חמור שמת. פטר חמור מצותו לקיימו שלשים יום מכאן ואילך או פודו או עורפו. מכמה לא יפחות ר' יוסי בר' יהודה אומר לא יפחות משוה שקל. איזה הוא פדיון פטר חמור הנכנס לדיר להתעשר ישראל שהיו לו ספיקות ועמד ופדאן וכן כהן שירש את אביו ואת אמו ישראל או שניתן לו במתנה פטר חמור לפדותו. איזה הוא פדיון פטר חמור הנכנס לדיר להתעשר הרי שיש לו פטר חמור אין לו לפדותו. אמר לו כהן תנהו לי ואני פודה אותו הרי זה לא יתננו לו אא"כ יודע שהוא פודה אותו. עורפו בקופץ מאחריו וקוברו ואסור בהנאה לא ימיתנו לא במקל ולא בקנה ולא ינעול דלת בפניו בשביל שימות ואם עשה כן ה"ז יצא. בחייו אסור בגיזה ובעבודה. ור' שמעון מתיר ובכור אדם מותר בכולן. חמורה שלא ביכרה וילדה שני זכרים נותן טלה אחד לכהן זכר ונקבה מפריש טלה והוא לעצמו. חמור וטלה שהיו בכרו וילדו שני זכרים נותן שני טלאים לכהן זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה נותן טלה אחד לכהן שתי נקבות וזכר או שני זכרים וב' נקבות ואין יודע אין כאן לכהן כלום אלא מפריש טלה אחד ופודה בו כל אחד ואחד לעצמו.

## פרק ב

**א** הלוקח עובר פרתו של עובד כוכבים והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי והמשתתף לו והנותן לו בשותפות והמקבל הימנו והנותן לו בקבלה פטור מן הבכורה ר"י אומר אף המקבל מן העובד כוכבים אע"פ שאינו רשאי הרי זה מעלה בשויו ונותן חצי דמיו לכהן והנותן לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי הרי זה מעלה אותו ואפילו עשרה בשויו ליתן דמיו לכהן וחכמים אומרים הואיל ואצבע העובד כוכבים באמצע פטור מן הבכורה.

**ב** בהמת המדבר ובהמת הקדש ובהמת הגר שמת ואין לו יורשים פטורה מן הבכורה ובהמת ארנונה חייבת בבכורה.

**ג** כל הקדשים שקדם מומן קבוע להקדישן ונפדו חייבים בבכורה ובמתנות חול ונפדים תמימין ומביאן לכל זבח שירצה לפני פדיונם ומועלין בהן לאחר פדיונם ובין לפני פדיונם ובין לאחר פדיונם אין עושין תמורה. בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן הגוזז

והעובד בהן אין לוקה את הארבעים כללו של דבר הרי הן כחולין לכל דבר ואין בהן אלא עילוי מצות בלבד. אבל אם קדם הקדישן את מומן או מום עובר להקדישן ולאחר מכן נולד להן מום קבוע ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות ולדותיהן קדש ואין נפדין תמימין ואין מביאן לכל זבח שירצה ולפני פדיונן מועלין בהן ולאחר פדיונן אין מועלין בהן ובין לפני פדיונן ובין לאחר פדיונן עושין תמורה. ובין לפני פדיונן ובין לאחר פדיונן הגוזז והעובד בהן הרי זה לוקה את הארבעים כללו של דבר הרי הן כקדשים לכל דבר ואין בהן אלא שהותרו בשחיטה בלבד.

ד המקבל צאן ברזל מן העובד כוכבים ולדות פטורין ולדי ולדות חייבין מתו אמהות והעמיד הולדות תחת אמותיהן ולדות פטורין ולדי ולדות חייבין רשב"ג אומר הן וולדותיהן וולדי ולדותיהן פטורין מן הבכורה ומן המתנות אפילו עד סוף העולם.

ה רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייב בבכורה. רחלה שלא ביכרה וילדה ב' זכרים ויצאו ראשיהן כאחד. רבי יוסי הגלילי אומר שניהן לכהן שנאמר (שמות י״ג:י״ב) הזכרים לה' וחכמים אומרים אי אפשר אלא אחד לו ואחד לכהן. רבי טרפון אומר היפה שבהן רבי עקיבה אומר הכושל שבהן השני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות ורבי יוסי פוטר. מת א' מהן רבי טרפון אומר יחלוקו רבי עקיבה אומר המע"ה זכר ונקבה ואין ידוע אין כאן לכהן כלום אלא זכר ירעה עד שיסתאב <וימכר> ויאכל במומו לבעלים. שני רחלים שלא בכרו וילדו ב' זכרים נותן שניהן לכהן זכר ונקבה זכר לכהן שני זכרים ונקבה אחד לו ואחד לכהן רבי טרפון אומר היפה שבהן רבי עקיבה אומר הכושל שבהן הכוי ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות ורבי יוסי פוטר אחד מהן ר' טרפון אומר יחלוקו רבי עקיבה אומר המוציא מחברו עליו הראיה. שתי נקבות וזכר או ב' זכרים ושתי נקבות ואין ידוע אין כאן לכהן כלום אלא הזכרים ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים. אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה וילדו שני זכרים א' לו ואחד לכהן רבי טרפון אומר היפה שבהן רבי עקיבה אומר הכושל שבהן השני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות רבי יוסי פוטר שהיה רבי יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ור' מאיר מחייב שהיה אומר אם בכור תנהו לי ואם לאו תן לי מתנותיו. מת א' מהן רבי טרפון אומר יחלוקו רבי עקיבה אומר המוציא מחברו עליו הראיה. זכר ונקבה ואין ידוע אין כאן לכהן כלום אלא הזכר ירעה עד שיסתאב ויאכל במומו לבעלים.

ו הלוקח בהמה מן העובד כוכבים ואין ידוע אם ביכרה או לא ביכרה עז בת שנתה ודאי לכהן מכאן ואילך ספק. רחל בת שנתים ודאי לכהן מכאן ואילך ספק. פרה בת שלש

ודאי לכהן מכאן ואילך ספק וחמורה כפרה. רבי יוסי בר רבי יהודה אומר חמורה בת ארבע עד כאן דברי רבי ישמעאל וכשנאמרו הדברים לפני רבי יהושע אמר צאו ואמרו לו לישמעאל טעית אילו בולד בלבד הייתה פוטר בבהמה יפה הייתה אומר אלא אמרו סימן ולד בבהמה דקה טינוף ובגסה שליא ובאשה שפיר ושליא ואני אומר עז שטינפה בת ששה יולדת בת שנתה רחל שטינפה בת שנתה יולדת בת ששה רבי עקיבה אומר אינה באה למדה הזאת אלא כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן כלום ושלא ביכרה הרי זה לכהן ספק יאכלו במומן לבעלים. רבי אליעזר בן יעקב אומר בהמה גסה ששפעה חררת דם טעונה קבורה ואין מטמא במשא והבא אחריה פטור מן הבכורה.

**ז** הלוקח בהמה מניקה מן העובד כוכבים הבא אחריה בכור מספק שמרחמת את שאינה יולדת רשב"ג אומר הרי הוא בחזקתו וכן היה רשב"ג אומר הנכנס לתוך עדרו בלילה וראה כעשר כחמש עשרה מבכירות שילדו ולשחרית בא ומצא זכרים תלואים בזקינות ונקבות במבכירות אינו חושש שמא בנה של זו בא אצל זו ושמא בנה של זו בא אצל זו. וכן היה רשב"ג אומר המוסר בהמתו לעובד כוכבים לרעות אע"פ שאינו רשאי ולשחרית בא ומצא זכרים בזקנות ונקבות במבכירות אינו חושש שמא הביא עובד כוכבים את בנה של זו אצל זו ואת בנה של זו אצל זו. התולש צמר מבכור תם והניח בחלון אע"פ שנולד לאחר מכן ושחטו הרי זה יקבר בכור בעל מום שתלש הימנו ואח"כ מת עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין אמר רבי יוסי רבי יהודה מודה עקביא בזה שהוא אסור על מה נחלקו על שנטמא שתלש הימנו ואח"כ שחטו שעקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין אמר רבי יוסי מודה רבי חלפתא בזה שהוא מותר אבל ביחוד אמרו חכמים יניחנו בחלון שמא יש תקון שאם יהא מת אסור ואם שחטו יהא מותר על מה נחלקו על שנטמא שתלש הימנו ואחר כך מת שעקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין.

## פרק ג

**א** עד כמה ישראל חייבים ליטפל בבכור בבהמה דקה ל' יום ובגסה חמשים יום ר' יוסי אומר בדקה ג' חדשים מפני שטיפולה מרובה בכור תם בזה"ז רשאי לקיימו שתים ושלש שנים עד שלא הראהו למומחה משהראהו למומחה נולד בו מום בתוך שנתו רשאי לקיימו כל י"ב חודש לאחר י"ב חודש אין רשאי לקיימו ל' יום.

ב כל קדשים שהוקדשו בבטן ויצאו בדופן קדושה חלה עליהן הבכור והמעשר אין קדושה חלה עליהן. כל הקדשים שכתוב בהן שנה שנה כיון שעברה שנתן הרי אלו פסולין. הבכור והמעשר אפילו שתים ושלש שנים הרי אלו כשרין.

ג אחד הבכור והמעשר ואחד כל הקדשים שהקדישם שנה של רגלים ורגלים של שנה עובר עליהן משום בל תאחר.

ד השוחט את הבכור בחזקת בעל מום ונמצא תמים. מומין שבעין אין מבקרין אותן מפני שמשתנין לאחר מיתה ושבגוף מבקרין אותן דר"מ. רבי יהודה אומר אף שבגוף אין מבקרין אלא הרי זה יבקר מי שאינו מומחה וראה את הבכור ונשחט על פיו זה היה מעשה ובא ושאל אלעזר בן פדאי לחכמים ואמרו משלם מחצה בדקה ורביע בגסה.

ה החשוד להיות נוטל שכרו ודן שכרו ומעיד כל הדינין שדן וכל עדיות שהעיד הרי אלו בטלין אבל נותן לדיין שכר דינו ולעד שכר עדותו. אע"פ שאמרו כשר לדיין שיטול שכר ולעד שיטול שכר עדותו החשוד להיות נוטל שכרו להזות ולקדש מימיו מי מערה ואפרו אפר מקלה ואם היה כהן מטמאתו מתרומתו ומאכילו ומשקו וסכו. ואם היה זקן מרכיבו על החמור ונותן לו שכרו כפועל בטל. אע"פ שאמור כעור הדיין שנוטל שכרו. החשוד על הבכורות אין לוקחין ממנו עורות צבאים ולא עורות שאין עבודין. רבי אליעזר אומר לוקחין הימנו עורות של נקבה שלא בא לכלל קדושה מעולם. ר"ש אומר החשוד להיות מוכר תרומה לשם חולין אין לוקחין הימנו דבר שיש בו זיקת תרומה ומעשרות וחשוד הוא על הטהרות ועל הטמאות שבתורה. החשוד להיות מטמא למתים נאמן הוא ע"י ציון קברות החשוד על השביעית חשוד על המעשרות חשוד על המעשרות אין חשוד על השביעית חשוד על זה ועל זה חשוד על הטהרות ישראל חשוד על הטהרות ואין חשוד לא על המעשרות ולא על השביעית חשוד על עבודת כוכבים חשוד על כל מצות שבתורה ולא למפרע אלא מכאן ולהבא שנא' (במדבר ט"ו:כ"ג) מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם.

ו כל פסולי מוקדשין נמכרין באטליז ונשחטין באטליז ונמכרים בליטרא חוץ מן הבכור ומן המעשר שהנאתן לבעלים רשב"ג אומר מפייס אדם את עצמו בליטרא בבכור לידע מה הגיעו. רבי יהודה אומר מצא אדם את חברו בירושלים אמר לו אכלת היום אמר לו מן יודע שמהמעשר אכל מה המן אין לו דמים אף מעשר אין לו דמים אמר לו קייץ יודע שהבכור אכל מה הקייץ נמכר בזול אף הבכור נמכר בזול. בש"א אין נמנין על הבכורות אלא הכהנים בלבד ובה"א אף ישראל. רבי עקיבה מתיר אפילו עובדי כוכבים שנאמר (דברים י"ב:ט"ו) כצבי וכאיל. בשר בכור בש"א אין מאכילין אותו לנדות ובה"א מאכילין

אותו לנדות בכור שאחזו דם אין מקיזין לו את הדם במקום שעושה בו מום אבל מקיזין לו את הדם במקום שאין עושה בו מום דברי רבי. רבי יהודה אומר אף נשחט על אותו המום ר"ש אומר אפילו מת אין מקיזין לו את הדם. היה בכור בעטו ועשה בו מום אם נתכוין לכך אסור ואם לאו מותר כל המומין הראוין לבא בידי אדם רועי ישראל נאמנין רועי כהנים אין נאמנין חזרו לומר נאמן הוא על של חברו ואין נאמן על של עצמו רבי יהושע בן קפוסאי אומר אין שוחטין את הבכור אלא ע"פ שנים רבן שמעון בן גמליאל אומר אפילו בנו ואפילו בתו רבי אומר אפילו עשרה בתוך הבית אין נאמנין שחשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו. אין שמין בכורות תמימין לישראל אבל שמין להן בכורות בעלי מומין. שמין בכורות תמימין לכהנים ואצ"ל בעלי מומין. אין רואין את הבכורות לישראל ואם אמר לו כהן שלחני אצלך או שירש את אבי אמו כהן רואין כהן כשר שהיה רועה צאנו של ישראל לא יאמר לו תן לי את הבכורות הללו אלא אומר לו ארבעה טמאין שבעדרך תנם לי כל הבכורות אדם מתיר חוץ מבכור עצמו. רואה הוא קדשיו ומעשרותיו של עצמו ונשאל הוא על הטמאות ועל הטהרות של עצמו.

ז העושה מום בבעל מום הרי זה לוקה את הארבעים המחמץ את המחומץ הרי זה לוקה את הארבעים מסרס את המסורס הרי זה לוקה את הארבעים מום שבגלוי הרי זה ישחט ע"פ שלשה בני הכנסת דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר אפילו רגלו קטועה ועינו סמויה לא ישחט אלא ע"פ מומחה.

## פרק ד

א כל המומין פוסלין במוקדשין ופוסלין בבכור. הסדק כל שהוא פוגמת את האוזן בין בידי אדם ובין בידי שמים. איזו היא פגימה כל שנותן אצבעו עליה והיא חוגרת עד כמה תינקב עד כרשינה רבי יוסי ברבי יהודה אומר תייבש עד כעדשה עד כמה רבי יוסי בן המשולם אומר עד כדי שתפרך וקרובין דבריהן להיות שוין:

ב איזה הוא רוק שצף על גבי העין ולא המשוקע בקרקע העין חלזון כמשמעו נחש כמשמעו עינב כמשמעו היתה בו יבלת וחתכה אם יש בו עצם ישחט ואם לאו לא ישחט. וריר קבוע מ' יום. מים קבועין שמונים יום דר"מ. וחכ"א ריר קבוע שמונים מים קבועין שמונים אכל לח ויבש של בית הבעל ולא לח ויבש של בית השלחין אכל לח ואחר כך יבש עולין לו יבש ואחר כך אכל לח אין עולין לעולם אין עולין לו עד שיאכל יבש אחר לח ר' חנניא בן אנטיגנוס אומר וריר בודקין אותו ג' פעמים בתוך שמונים יום שמא

יהלוך ויחזור רשב"א אומר אם היתה עינו דומעת בידוע שהמים עוברין פסקה מלהיות דומעת בידוע שהמים קבועין נקבו חוטמיו זה לתוך זה מבפנים לא ישחט מבחוץ ישחט:

ג איזו היא תיומת מן התיומת ולפנים או מן התיומת שלפנים רבי יהושע בן קפוסאי אומר אין שוחטין את הבכור אלא על החיצונית. רבי חנניא בן אנטיגנוס אומר אין משגיחין על הפנימית כל עיקר. נפגמת סירת אליה במוקדשים הרי זה מום. נפגם הזובן כל שהוא הרי זה ישחט איזהו זובן כיס ולא הזכר. א"ר יוסי בן המשולם מעשה באחד שנטלו זאב וחזר למקומו. נחתכה זנב מן העצם ולא מן הפרק או שהיה ראש הזנב מופצל לב' עצמות או שיש בשר בין חוליא לחוליא כמלא חוליא הרי זה לא ישחט. או אין לה אלא ביצה אחת הרי זה ישחט היו לה שנים אע"פ שאין בשניה אלא כפול הרי זה לא ישחט. א"ר יוסי מעשה בפרה של בית מנחם שהושיבוהו על עכוזו ומיעכוהו בביצים ולא יצאת אלא אחת ונשחטה ונמצאת שניה דבוקה על הכסל ובא מעשה לפני ר' עקיבה והכשיר וכשנאמרו הדברים לפני רבי יוחנן בן נורי אמר האכילכם עקיבה נבלות ניטלו קרנים וטלפים והזכר עמהן הרי זה ישחט:

ד איזה יתיר כל שיש לו שלש עינים וחמש רגלים. החסר שלש רגלים ועין אחת. איזהו פסול כל שהכסלין יוצאים נשתברו רוב צלעותיו או שהיה בו מום מבפנים אינו מום שנאמר (ויקרא כ"א:י"ח) עור או פסח מה עור ופסח המיוחדין מום שבגלוי ואין חוזר כו'. אמר רבי יוסי בן המשולם אילא היה מונה מומין ביבנה ואמרן לפני חכמים והודו לו ועוד ג' הוסיף אמרו לו לא שמענו אלא אחת שגלגל עינו עגול כשל אדם ופיו דומה כשל חזיר ושנטל רוב הלשון. ורבי חנניא בן אנטיגנוס אמר רוב המדבר בלשון ב"ד שאחריהן אמרו הרי אלו מומין. שפתו התחתונה עודפת על העליונה הרי זה מום רבן שמעון בן גמליאל אומר אם היתה עליונה עודפת על התחתונה כשל חזיר הרי זה מום. פיו בלום ורגליו מוהלמות מחמת עצמו ישחט מחמת הרוח לא ישחט. אזניו מגופפות בחסיסה אחת לא ישחט בשתי חסיסות ישחט. רבי חנניא בן גמליאל אומר זנב הרחל שיש בה שלש חליות לא ישחט. שתים ישחט. זנב העגל שאינה מגעת לערקוב הרי זה ישחט באיזה ערקוב אמרו רבי חנניא בן אנטיגנוס אומר בערקוב שבאמצע ירך עד קבץ העליון ולא עד קבץ התחתון:

ה יש דברים שהן כמומין ושוחטין עליהן במקדש ואין שוחטין עליהן בגבולין ואלו הן הגומים הצומח והצומם ונקבה. איזה הוא גומים כל שאין לו קרנים. וצומח כל שאין לו אזנים. צומם שאזניו מגופפות. רבי אלעאי אמר משום רבי ישמעאל אנדרוגינוס בכור הוא ומומו בו ישחט עליו וחכמים אומרים אין קדושה חלה עליו אלא יצא וירעה בעדר

ר"ש אומר הרי הוא אומר (דברים ט"ו:י"ט) כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש לה' אלהיך שכל מקום שנאמר זכר מוציא טומטום ואנדרוגינוס מן הכלל:

## פרק ה

א מומין אלו בין קבועין ובין עוברין פסולין באדם יתר עליהן אדם צוארו שמוט ושקוע הזבלגנים והקרחנין ושאין להן שינים בעלי חטוטרות כשרים אבל פסולין מפני מראית העין סריס אדם וסריס חמה פצוע דכא וכרות שפכה השכניה והסגריס. איזה הוא שכניה שגביניו שוכבין. סגריס שגביניו אחד שחור ואחד לבן. איזהו הוא סכי שמש שרואה את החדר ואת העלייה כאחת. לראות אחד רואה שנים הא כיצד ראה את חברו והוא אומר לא רואה. חוטמו בלום וסולד ונוטף. אזניו רצומות ואזניו רצועות ועיניו טרוטות ועיניו מלודניות ועיניו גדולות או קטנות. גדולות כשל עגל קטנות כשל אווז ובעל בוהקית רוח קצרית באה עליו ובין הנפלים באה עליו נכפה אפילו לזמן מרובה.

ב איזה הוא מרוח אשך זה הקליטים שנכנסה רוח באשכיו דברי רבי עקיבה. רבי ישמעאל אומר זה השחוף. פרסתו חלולה עקומה דומה למגל שוקו נתון באמצע רגלו מכיש מלמעלה ומפסיע מלמטה בעל הקיפין והשיופצד אצבעותיו גרומות אצבעותיו מרוכבות זו על זו או שהיתה אצבע גדולה עקומה פסול היתה בו שומא אם יש בה שיער פסול אין בה שיער כשר. גדולה פסול קטנה כשר וכמה היא גדולה רבן שמעון בן גמליאל עד כאיסר האיטלקי. יתרת אם יש בה עצם פסול אם לאו כשר. יתיר כגון שהוא איטר אצבעות ידיו ואצבעות רגליו שש ושש רבי יהודה מכשיר ורבי פוסל. אמר רבי יהודה מעשה בא לפני רבי טרפון ואמר כמותו ירבו כהנים גדולים בישראל. אמר לו רבי יוסי כך אמר כמותו יתמעטו נתינים ממזרין בישראל. איטר בין בידיו ובין ברגליו פסול השולט בשתי ידיו כאחת רבי פוסל וחכמים מכשירין. הזיויר והליפיז והתימיז והלימיז ולויקן ועקלן ועקשן וקלבן והקישן פסולין באדם וכשרין בבהמה.

## פרק ו

א הבא אחר הנפלים אע"פ שיצא בן שמונה ובן תשעה שיצא ראשו מת בכור לנחלה ואין בכור לכהן שנאמר (דברים כ"א:ט"ז) לא יוכל לבכר את בן האהובה וגו' זה הכלל כל שיצא ראשו ורובו בחיים פוטר את הבא אחריו מן הבכורה אבל לא חמש סלעים של בן. שתי נשים של שני אנשים שלא בכרו וילדו שני זכרים במחבא מת אחד מהן שני בכור לנחלה. ואין בכור לכהן ילדה היא וכהנת היא ולוייה היא והאשה שכבר ילדה

שני זכרים בכור לכהן ואין בכור לנחלה מת א' מהן או שהיה זכר ונקבה אינו בכור לא לנחלה ולא לכהן.

ב יש שנותן על ידי עצמו יש שאביו נותן על ידו יש שהוא ואביו נותן על ידו יש שהוא ואביו נותנין לא הוא ולא אביו נותנין איזה הוא שנותן ע"י עצמו הורתו שלא בקדושה ולידתו שלא בקדושה נותן ע"י עצמו ספק בן ט' לראשון ובן ז' לאחרון נותן ע"י עצמו. שתי נשים של שני אנשים שלא בכרו וילדו שני זכרים במחבא ומת אחד מהן השני נותן ע"י עצמו. איזהו שאביו נותן על ידו שתי נשים של ב' אנשים שלא בכרו וילדו שני זכרים במחבא זה נותן חמש סלעים וזה נותן חמש סלעים לכהן. נתן האב חמש סלעים ומת. האב השני חייב והבנים פטורין. ילדה היא וכהנת היא ולויה היא והאשה שכבר ילדה שני אביו נותן על ידו מת אחד מהן או שהיה זכר ונקבה לא הוא ולא אביו נותנין. איזה הוא שהוא ואביו נותנין שתי נשים של שני אנשים שלא בכרו וילדו שני זכרים במחבא זה נותן ה' סלעים לכהן וזה נותן ה' סלעים לכהן נתן האב ה' סלעים ומת האב השני חייב והבנים פטורין. מת אחד מן הבנים הבן השני חייב והאבות פטורין נתן האב חמש סלעים ומת אחד מן הבנים הרי כולן פטורין. אחת בכרה ואחת שלא בכרה של שני אנשים וילדו שני זכרים מת אחד מהן תוך שלשים הרי כולן פטורין. שתי נשים של שני אנשים שלא ביכרו וילדו שני זכרים במחבא זה נותן חמש סלעים לכהן וזה נותן חמש סלעים לכהן. נתן האב ה' סלעים לכהן ומתו הבנים עד שלא חלקו בנכסי אביהן חייבין משחלקו בנכסי אביהם פטורין. ר' יהודה אומר אף משחלקו בנכסי אביהם אם יש לזה בי' דינרין משל אביהם חייבין ואם לאו פטורין. שתי נשים שלא ביכרו וילדו ב' זכרים במחבא נותנות עשר סלעים לכהן מת אחד מהן בתוך שלשים יום מוציאות מידו ר' יהודה אומר אם לכהן אחד נתנו מוציאות מידו אם לב' כהנים נתנו אין יכולין להוציא מידו שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

ג לפדות את עצמו ולעלות לרגל פודה את עצמו ואחר כך עולה לרגל רבי יהודה אומר עולה לרגל ואח"כ פודה את עצמו שזו מצוה עוברת. ללמוד תורה ולישא אשה לומד ואח"כ נושא אשה רבי יהודה אומר אם אין יכול לישב בלא אשה נושא אשה ואח"כ לומד תורה הוא ללמוד תורה ובנו ללמוד תורה הוא לישא אשה ובנו לישא אשה הוא קודם את בנו. רבי יהודה אומר אם היה בנו זריז ותורה מתקיימת בידו בנו קודמו. מעשה באחד שהרצה את בנו ללמוד תורה הדירו מלעשות מלאכה והתיר לו ר' יוסי למלאת לו חבית מים ולהדליק לו את הנר.

ד חמש סלעים של בן שלשים של עבד חמשים של אונס ושל מפתה ומאה של מוציא שם רע כולן בשקל הקדש ובמנה צורי וכולן נפדין בכסף ובשוה כסף חוץ ממותר שקלים הראויין ופדיון מעשר שני שאין באין אלא מן המטבע. עגל זה לפדיון בני אין בנו פדוי אבל אם אמר עגל זה בה' סלעים לפדיון בני וטלית זה בה' סלעים לפדיון בני בנו פדוי. אבל אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות ואפילו אמר עבד זה בחמש סלעים לפדיון בני וקרקע זו בחמש סלעים לפדיון בני אין בנו פדוי נתן האב חמש סלעים לחמשה כהנים בנו פדוי נתנן לו זו אחר זו אחר זו בנו פדוי נתנן לו חזר ונטלן הימנו בנו פדוי כך היה ר' טרפון עושה נוטלן הימנו וחוזר ונותנו לו.

ה אין הבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהן רבי אומר אומר אני שהבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהם שאף שלא השביחו בשלהן. כיצד היתה לו בהמה מוחכרת ומושכרת אצל אחרים רועה באפר בכור נוטל פי שנים בזרוע ובלחיים ובקבה רבי אומר כל דבר שלא פלפלו בו יתומים לאחר מיתת אביהם בכור נוטל פי שנים. ואין נוטל פי שנים אלא בכל אשר ימצא לו אבל בנו בנין ונטעו נטיעה הכל שוין שנוטל פי שנים אם אמר <אי> אפשי בשלא ליטול ושלא ליתן הרשות בידו כיצד אין נוטל בראוי כבמוחזק מת אביו בחיי אביו נוטל פי שנים מנכסי אביו ואין נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו ואם היה בכור נוטל פי שנים אף מנכסי אבי אביו. הבכורה והיורש את אשתו והמיבם את אשת אחיו והמתנה נזק וחצי נזק ותשלומי כפל ותשלומי ד' וה' כולן אין נוטלות בראוי כבמוחזק אבל נותן להן משדה החוזר ביובל ר' יוחנן בן ברוקה אומר היורש את אשתו בני משפחה נותנין לו מעות ומוציאין מידו שנאמר (במדבר ל"ו:ט') ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר וגו'.

## פרק ז

א מעשר בהמה נוהג בגדולים ובקטנים בזכרים ובנקבות בתמימים ובעלי מומים ומעשרין אותן משנה לחברתה שנא' (דברים י"ד:כ"ב) עשר תעשר בשני מעשרות הכתוב מדבר א' מעשר דגן וא' מעשר בהמה דברי ר"ע וחכ"א שנה שנה של שנה אתה מעשר ואי אתה מעשר משנה לחברתה. גדיה שילדה שלש בנות ובנות שלש שלש נכנסות לדיר להתעשר אמר ר' שמעון אני ראיתי גדיה שמתעשרת בת שנתה היתה לו בהמה של שתים ושלש שנים אם מכיר בה של שנה שנה בפני עצמה נכנסת לדיר להתעשר אם לאו אין נכנסת לדיר להתעשר.

ב מעשר בהמה מצטרף מלא רגל רועה ולא מלא רגל בהמה מהלכת כמה רגל בהמה שנים ושלשים מיל. כיצד היו לו חמש בספר חנניא וחמש בספר עותני וחמש בספר בציפורי הרי אלו מצטרפות. חמש בספר חנניא וחמש בציפורי עד שיהיו לו אפילו אחת בציפורי היה לו בעבר הירדן מכאן ומכאן כגון השולמי מנרי ושתי אבטיניות אין מצטרפות זו עם זו ואצ"ל בארץ וחוצה לארץ. נהר היוצא ממערת פמייס ועובר בימה של סופני ובימה של טבריא אע"פ ששמו ירדן אין מתחשב עם הירדן. איזהו ירדן מבית ירחו ולמטה.

ג איזה לקוח כל שמכרו לו וחוזר ולקחו הימנו או שנתנו לו במתנה וחוזר ולקחו הימנו. אבל הלוקח עובר פרתו של חברו אע"פ שילדה אצל בעלים נכנסת לדיר להתעשר. הכל נכנס להתעשר חוץ מן כלאים והטרפה דברי ר' אלעזר בן יהודה איש ברתותא שאמר משום ר' יהושע אמר ר"ע אני שמעתי משמו אף יוצא דופן ומחוסר זמן והיתום. אבל איזה הוא כלאים רחל שילדה מן גדי אפילו כמין כבש ועז שילדה מן הכבש אפילו כמין גדי טרפה כמשמעה יוצא דופן כמשמעו. אין פחות משמונת ימים ר"ש אומר מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר.

ד הנרבע והמוקצה והנעבד אתנן ומחיר וטומטום ואנדרוגינוס אין נכנסין לדיר להתעשר ר"ש בר' יהודה אומר משם ר"ש טומטום ואנדרוגינוס אין נכנסין לדיר להתעשר שכל מקום שנאמר זכר מוציא טומטום ואנדרוגינוס מן הכלל.

ה איזהו אתנן כל שנתן לה עובר פרתו וחזר ולקחו הימנה איזהו מחיר כל שהחליף לו עובר פרתו וחזר ולקחו הימנו.

ו שלש גרנות למעשר בהמה בפרס הפסח ובפרס עצרת ובפרס החג אין להן קצבה דברי ר"ע ר' יוסי בר ר' יהודה אומר אין פחות מט"ו יום קודם לרגל אר"ש בן עזאי הואיל ואלו אומר בא' באלול ואלו אומר באחד בתשרי האלוליין מתעשרין בעצמן כיצד נולדו לו ה' באב וה' באלול ה' באלול וה' בתשרי וה' באב וה' בתשרי אין מצטרפין ה' בתשרי וה' באב הרי אלו מצטרפין.

ז כיצד מעשרין מעמיד אמהות מבחוץ והן גועות והבנים יוצאין לקראתן יצאו שמיני ותשיעי כאחד ה"ז משלים עליהם הט' ועשירי ירעו עד שיסתאבו. עשירי ואחד עשר כולן ימותו היה מונה ראשון ראשון מת ראשון ראשון הרי זה משלים עליהן. היה מונה וקראו חברו לדבר עמו ה"ז משלים עליהם היה מונה וחשכה ליל שבת ה"ז משלים עליהם היה מונה והוציא ראשו ורובו מן הדיר וחזר כמנין לכל דבר מנאן רבוצין או עומדין הרי זה משלים עליהן היה מונה וקפץ מן המנויין לשאין מנויין אם מכירו פטור

והן חייבין ואם לאו הרי כולן פטורין נתערב בהן יתום או לקוח הרי כולן פטורין היה לו עשרה ומנה חמשה ומת אחד מן המנויין הרי זה משלים עליהן משאינן מנויין אלו שמנו פטורין והשאר יצטרפו לגורן הבא. היו לו חמשה עשר לא יאמר הריני מכניס עשרה מהן לדיר אלא מכניס את כולן ומונה מהן עשרה והשאר יתעשרו לשנה הבאה מנאן למפרע עשירי שבכולן מקודש קרא לט' תשיעי לעשירי עשירי לי"א י"א ט' לחולין עשירי מעשר אחד עשר חולין. קרא לט' עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר אחד עשר תשיעי נאכל במומו עשירי מעשר וי"א קרב שלמים. קרא לט' ט' ולעשירי תשיעי ולי"א עשירי ט' חולין ועשירי מעשר וי"א קרב שלמים. קרא לט' עשירי לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין ט' נאכל במומו עשירי מעשר אחד עשר קרב שלמים ועושה תמורה קרא לתשיעי תשיעי ולעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי אין אחד עשר מקודש זה הכלל כל זמן שלא נעקר שם עשירי הימנו אין אחד עשר מקודש עד שישתוק בט' ויקרא לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי. בהמה שנתערב בה ספק מעשר בזמן הזה ירעו עד שיסתאבו ספק אחד עשר הרי כולן ימותו. מעשר בהמה של יתומין מוכרין אותו מפני השב אבדה לבעלים. מעשר בהמה ששחטו. גידיו וקרניו ועצמיו וטלפיו וחלבו ועורו וגיזתו הרי אלו מותרין.